

**Ikäihmisten
perhehoidon toimintaohje**

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Sisällys

1 Johdanto.....	4
2 Perhehoidon keskeiset käsitteet.....	4
3 Ikäihmisten perhehoito	5
3.1 Toimeksiantosuhteinen perhehoito	5
3.2 Palvelutarpeenarvio	5
3.3 Perhehoidon myöntäminen.....	6
4 Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat	7
4.1 Ikäihmisen asema- ja oikeudet.....	7
4.2 Asiakassuunnitelma	7
4.3 Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	7
4.4 Asiakasmaksu	8
4.5 Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat.....	8
5 Perhehoitajaa koskevat asiat.....	9
5.1 Perhehoitajan ennakkovalmennus	9
5.2 Perhehoitajan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen välinen toimeksiantosopimus	10
5.3 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	10
5.4 Perhehoitajan eläketurva ja vakuutukset.....	11
5.5 Perhehoitajan verotus	11
6 Perhekoti	12
6.1 Turvallisuus perhekodissa.....	12
6.2 Lääkehoito perhekodissa	13
6.3 Asiakkaan kuolema perhekodissa	13
7 Hoitopalkkio ja kulukorvaus	13
7.1 Hoitopalkkio.....	13
7.2 Kulukorvaus	15
8 Perhehoidon toteutus	16
8.1 Pitkäaikainen perhehoito	16
8.2 Lyhytaikainen perhehoito	16
8.3 Osavuorokautinen perhehoito	16

8.4 Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä tai päättyessä	16
8.4.1 Perhehoitajan sairastuminen.....	17
8.4.2 Perhehoitajasta riippumaton syy	17
8.4.3 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin	18
8.5 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut	18
9 Käynnistämiskorvaus.....	18
10 Perhehoitajan vapaapäivät	19
11 Perhehoitajan sijainen	20
12 Perhehoitajan muu tuki.....	20
12.1 Täydennyskoulutus	21
12.2 Työnohjaus ja mentorointi	21
12.3 Asiointivapaa.....	21
13 Perhehoidon ohjaus ja valvonta	21
14 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys.....	22
15 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	22
Liitteet.....	22

---

1 Johdanto

Tämän perhehoidon toimintaohjeen tavoitteena on yhtenäistää ikäihmisten perhehoidon toteuttamista Pohjois-Savon hyvinvointialueella. Perhehoidon toimintaohje ohjaa perhehoitoa järjestävää hyvinvointialuetta ja sen toimijoita, perhehoidossa olevaa henkilöä ja perhehoitajaa. Toimintaohjeessa kuvataan perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteutusta, korvauksiin liittyviä periaatteita, perhehoitajan asemaa ja tuen muotoja sekä niiden toteutusta.

Toimintaohje turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolien oikeudet ja velvollisuudet. Tämän toimintaohjeen mukaista ikäihmisten perhehoitoa toteutetaan hyvinvointialueen ja perhehoitajan välisellä toimeksiantosopimuksella.

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoito-laissa (Perhehoitolaki 263/2015). Tämän lain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen perhehoito. Perhehoito on hoidon tai muun osatai ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

2 Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoito-laissa.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoito toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin asumaan.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännöllistä jaksohoitoa tai yksittäistä, määräaikaista hoitajaksoa perhehoitokodissa tai asiakkaan kotona.

Osavuorokautinen perhehoito on joko päivä- tai yöhoitoa, joka on kestoaltaan korkeintaan 12 tuntia/ hoitopäivä. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa.

Perhekoti on yksityiskoti, joka on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata henkilön tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja hyvinvointialueen välinen sopimus, joka tehdään jokaisesta perhehoidossa olevasta asiakkaasta.

---

3 Ikäihmisten perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on nimetty perhehoidon vastuutyöntekijä, joka toimii perhehoitajan yhdyshenkilönä ja on tukena perhehoitoon liittyvissä asioissa.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoito perustuu aina ikäihmisen tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja perhehoidon asiakkaalle yhteistyössä laadittuun asiakassuunnitelmaan.

3.1 Toimeksiantosuhteinen perhehoito

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli Pohjois-Savon hyvinvointialue on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Hallinnollisen päätöksen perhehoidosta tekee Pohjois-Savon hyvinvointialue. Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista ja/tai koko- tai osavuorokautista.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa perhehoitaja ja asiakasohjaaja laativat toimeksiantosopimuksen jokaisen perhehoidon asiakkaan osalta erikseen.

Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa. Ammatillinen perhehoito on yksityisen palveluntuottajan toimintaa, eikä perustu toimeksiantosuhteiseen perhehoidon toimintaan.

3.2 Palvelutarpeenarvio

Toimeksiantosuhteinen perhehoito on sosiaalihuoltolain mukainen palvelu ja sen myöntäminen perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen. Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä. Arvioinnin tekeminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun asiakas, asiakkaan omainen tai läheinen tai hänen laillinen edustajansa on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan hyvinvointialueen viranomaiseen palvelujen saamiseksi, jos:

- 1) henkilö on yli 75-vuotias;
- 2) henkilö saa vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 9 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaista ylintä hoitotukea.

Perhehoidon asiakkaaksi tullaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen asiakasohjauksen tekemän palvelutarpeenarvion kautta. Asiakasohjauksessa arvioidaan yhdessä asiakasohjaajan, asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheisensä kanssa perhehoidon soveltuvuus asiakkaan tarpeisiin nähden sekä arvioidaan myös perhehoitajan valmiudet toimia perhehoitajana kyseiselle asiakkaalle. Perhehoidon vastuutyöntekijä voi olla tukena palvelutarpeen arvioinnissa. Asiakasohjauksessa huomioidaan asiakkaan ja hänen läheisensä osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustuva valinta perhehoitoa suunniteltaessa sekä perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa

---

---

ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon.

3.3 Perhehoidon myöntäminen

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palveluna silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua, eikä asiakas ole sairaalahoidon tai tehostetun palveluasumisen tarpeessa. Myös perhehoitaja arvioi omia valmiuksiaan toimia perhehoitajana kyseiselle henkilölle. Perhehoito käynnistyy aina tutustumisjaksolla. Perhehoidon soveltuvuutta arvioitaessa voidaan käyttää tukena RAI toimintakykyarviota.

Pitkäaikaista perhehoitoa voidaan tarjota henkilölle, joka esimerkiksi:

- kykenee ilmaisemaan oman mielipiteensä ja osallistumaan ainakin osittain oman elämänsä liittyvien päätösten tekemiseen
- ei pärjää kotona ja kokee turvattomuutta, ahdistuneisuutta, masennusta, yksinäisyyttä kotiin annettavista palveluista huolimatta
- tarvitsee toisen ihmisen huolenpitoa, ohjausta, tukea tai läsnäoloa arjessa selviytymiseen enemmän kuin kotiin annettavilla palveluilla voidaan tai on tarkoituksenmukaista häntä tukea
- hyötyy kodinomaisesta ilmapiiristä ja huolenpidosta

Lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa voidaan tarjota esimerkiksi:

- tukemaan asiakkaan kotona asumista
- tukemaan asiakkaan läheisen tai omaishoitajan jaksamista
- omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien ajaksi tai esimerkiksi omaishoitajan sairautessa tai omaishoitosuhteen päättyessä
- kuntouttavana jaksoneuvon esim. sairaalahoidon jälkeen turvattomuuden ja epävarmuuden estäessä välittömän kotiinpaluun
- Ikäihmisen elämää horjuttavan kriisin (esim. läheisen kuolema) kohdatessa. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan myöntää määräaikaisesti esimerkiksi yksittäisinä jaksoina asiakkaan elämänhallinnan tukemiseksi.

Perhehoito ei sovellu henkilölle, joka:

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa
- valvoo öisin siten, että se häiritsee muita perhekodin asiakkaita
- tarvitsee säännöllistä apua ja valvontaa yöaikaan
- on aggressiivinen ja rauhaton, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata
- ei halua vastaanottaa perhehoitoa
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön

Asiakkaalle voidaan järjestää perhehoitoa hänen omassa kodissaan, kun se vastaa parhaiten hänen hoidon- ja palveluntarvettansa sekä ylläpitää ja edistää hänen toimintakykynsä säilymistä.

---

4 Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat

4.1 Ikäihmisen asema- ja oikeudet

Perhehoitajan ja perhehoidon toimeksiantajan velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuisiin kuuluu:

- hyvän asiakassuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen
- vastata perhehoitoon sijoitetun henkilön tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti
- turvata perhehoitoon sijoitettavalle henkilölle perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertainen asema
- sitoutuminen yhteistyöhön sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä hoidettavan läheisten kanssa
- huolehtia perhekodin olosuhteista siten, että ne ovat annettavalle hoidolle sopivat
- ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä oleellisista muutoksista asiakasohjaajalle tai perhehoidon vastuutyöntekijälle

4.2 Asiakassuunnitelma

Jokaiselle perhehoidon asiakkaalle tehdään tai päivitetään asiakassuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä asiakkaan, asiakasohjaajan, hänen lähiomaistensa sekä perhehoitajan kanssa. Tarvittaessa suunnitelman laadintaan voi osallistua myös muut perhehoidon asiakkaan hyvinvointiin osallistuvat työntekijät. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen ja sitä arvioidaan ja päivitetään asiakkaan terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Suunnitelmaan liitetään asiakkaan suostumus tietojen luovuttamisesta eri hoitotahojen välillä sekä mahdollinen hoitotahto.

Perhehoitajalle toimitetaan turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi perhehoidon asiakasta koskevat tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriokokeet), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

4.3 Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun. Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, kannattaa asiasta kertoa välittömästi asiakasohjaajalle. Tarvittaessa voi ottaa yhteyttä myös sosiaaliamiehen. Sosiaaliamiehen palvelut ovat maksuttomia. Hyvinvointialueen sosiaaliamies neuvoo ja avustaa tarvittaessa muistutuksen tekemisessä, tiedottaa palvelunkäyttäjien oikeuksista sekä toimii tarvittaessa sovittelijana viranomaisen ja palvelunkäyttäjän välillä sekä toimii muutoinkin palvelunkäyttäjien oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.

Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta sosiaalihuollon päätöksiin (tehdä oikaisuvaatimus) sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltovalvovalle viranomaisille, kuten aluehallintovirastolle. Asiakasta tulee ohjata myös kantelun te-

---

---

kemisessä. Muistutukseen hyvinvointialueen viranomaisen tulee vastata ilman aiheetonta viivästystä, kuitenkin kohtuullisena vastausaikana pidetään vastattavan kokonaisuuden koosta riippuen enintään neljää viikkoa.

Perhehoitajalla on sosiaalihuoltolaissa määritelty ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan ikäihmisen sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista.

4.4. Asiaksmaksu

Pitkäaikaisessa perhehoidossa peritään asiakkaalta asiakasmaksulain mukainen asiakasmaksu, joka määräytyy nettokuukausitulojen mukaan. Maksu on enintään 85 % nettokuukausituloista, joista on ensin tehty laissa säädetyt vähennykset. Jos asiakas on välittömästi ennen palvelun alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avoliitossa ja hänen tulonsa ovat suuremmat kuin kotiin jäävän puolison tulot, maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen nettokuukausitulojen perusteella. Tällöin maksu saa olla enintään 42,5 % puolisojen yhteenlasketuista nettokuukausituloista, joista on tehty laissa säädetyt vähennykset. Jos kumpikin puolisoista on pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa tai pitkäaikaisessa perhehoidossa, maksu on enintään 85 % nettokuukausituloista.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita sosiaalihuollon avohoidon palvelumaksuja, kuten kotihoidon tai päivätoiminnan maksua. Asiakkaalle tulee jäädä asiakasmaksulaissa määritelty vähimmäiskäyttövara.

Lyhytaikaisessa tai osavuorokautisessa perhehoidossa olevalta asiakkaalta voidaan periä hoidosta ja ylläpidosta enintään asiakasmaksulain- ja asetuksen sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuuston vuosittain vahvistama hoitopäivämaksu. Tämän saa periä vain kerran kalenterivuorokaudelta. Jos asiakas siirtyy välittömästi toiseen laitokseen, lähettävä laitos ei saa periä maksua siltä päivältä, jona asiakas siirtyy. Lyhytaikaisessa perhehoidossa oleva yli 18-vuotias henkilö maksaa omat terveydenhuoltomenonsa, kuten sairaalahoidon, reseptilääkkeet, ambulanssikäynnit jne.

Lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa järjestettäessä omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, peritään hoidosta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain (1992/734) ja -asetusten mukainen sekä hyvinvointialueen aluevaltuuston vuosittain vahvistama maksu.

Yleisenä periaatteena on, ettei asiakkaalta peritä perhehoidosta korkeampaa maksua kuin muista vaihtoehdoista.

Kuljetukset perhehoitoon ja perhehoidosta pois ovat pääsääntöisesti asiakkaalle omakustanteisia. Tarvittaessa ne voidaan järjestää vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain mukaisina kuljetuksina.

4.5 Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen edunvalvojalleen tai omaiselleen. Perhehoitajan tulee neuvotella ikäihmisen varojen käyttöä koskevista periaatteista ikäihmisen, hänen edunvalvojansa tai omaisensa kanssa.

Perhehoitaja ei voi toimia perhehoidossa olevan henkilön edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana. Perhehoitoon tulevalle henkilölle voidaan tarvittaessa hakea edunvalvoja.

Asiakkaan henkilökohtaisia menoja ovat esimerkiksi parturi tai kampaaja, jalkahoito, tapahtumiin osallistuminen (liput tai pääsymaksut), matkojen omavastuut ja pienet hankinnat. Henkilökohtaisten menojen maksamisen käytännöistä (käteinen ja kuitit tai laskutus) sovitaan ikäihmisen, hänen läheisensä tai edunvalvojansa ja perhehoitajan kesken. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan asiakkaan perhekodissa olevasta irtaimesta omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluettelo yhdessä edunvalvojan, asiakasohjaajan tai perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa.

5 Perhehoitajaa koskevat asiat

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitolaissa määriteltyä perhehoitoa.

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa, ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

5.1 Perhehoitajan ennakkovalmennus

Ikäihmisten perhehoidon ennakkovalmennuksesta kiinnostuneita ohjataan ottamaan yhteyttä Pohjois-Savon hyvinvointialueen perhehoidon vastuutyöntekijään. Perhehoitajiksi aikovien kanssa sovitaan tapaaminen, keskustellaan ja annetaan tietoa perhehoidosta. Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja sitoutumisen tehtävään.

Ennakkovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot ja mahdollisuuden perehtyä ennakolta perhehoitajan tehtävään. Ennakkovalmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton perhehoidon valmennusohjelmaa. Valmennus on prosessi, joka koostuu ryhmätapaamisista ja kotitehtävistä. Valmennus auttaa tekemään päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä. Valmennukseen sisältyy kotikäynti, jossa myös mahdollisten muiden perheenjäsenten mielipide selvitetään. Arviointia henkilön valmiuksista perhehoitajan tehtävään tekevät henkilö itse, kouluttaja ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen perhehoidon vastuutyöntekijä. Valmennus päättyy kirjalliseen, yhteisen arvioinnin loppuraporttiin. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulee hyväksyä perhehoitaja sekä perhekoti soveltuvaksi perhehoitotoimintaan.

Ikäihmisten perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- Pitää huolta ikäihmisen hyvinvoinnista
  - Auttaa ja tukea ikäihmistä hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä
  - Mahdollistaa ja tukea ikäihmisen ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
  - Tehdä yhteistyötä ikäihmisen asioissa
-

- Sitoutua perhehoitajan tehtävään

Perhehoitajiksi haluavista henkilöistä pyydetään tarvittaessa esteettömyystodistus /lääkärinlausunto, josta selviävät mahdolliset esteet perhehoitajana toimimiselle.

Perhehoitajana toimimisen esteeksi voidaan katsoa, esimerkiksi:

- fyysinen tai psyykinen sairaus, joka aiheuttaa toimintakyvyn laskua
- akuutti mielenterveyden häiriö tai sairaus
- rikollinen toiminta
- päihdeongelma
- taloudelliset vaikeudet, jotka vaarantavat perhehoitajana toimimisen
- perhehoitajan kanssa samassa taloudessa asuva perhehoitajaksi ryhtymistä vastustava henkilö

5.2 Perhehoitajan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen välinen toimeksiantosopimus

Perhehoitolain mukaan toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

1. perhehoitajalle maksettavasta palkkion määrästä ja suorittamisesta
2. perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
3. perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta
4. hoidon arvioidusta kestosta
5. perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
6. perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta
7. hyvinvointi - ja terveystarkastusten järjestämisestä
8. toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
9. tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista
10. yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken.

Toimeksiantosopimukseen kirjataan perhehoidon asiakkaan hoidosta vastaavien henkilöiden yhteystiedot.

5.3 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Toimeksiantosopimuksen voi irtisanoa hyvinvointialue tai perhehoitaja. Pohjois-Savon hyvinvointialueella noudatetaan kahden kuukauden irtisanomisaikaa, joka alkaa irtisanomispäivästä, ellei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Irtisanomisajan kulumisen ei voi alkaa takautuvasti. Ensisijaisesti asiakkaan perhehoito jatkuu irtisanomisajan. Irtisanominen tulee tehdä kirjallisesti. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle on laadittu perhehoidon irtisanomislomakepohja, jota suositellaan käytettävän.

Mikäli perhehoito päättyy tutustumisajalla (1 kk), irtisanomisaikaa ei noudateta. Myös määräaikainen sopimus päättyy ilman irtisanomista. Perhehoitajan sijaiselle ei irtisanomisajalta makseta palkkiota tai kulukorvausta. Perhehoitajan sijaisuus on pääsääntöisesti lyhytaikaista tai määräaikaista perhehoitoa.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa asiakkaan perhehoidon jatkuessa irtisanomisajalla maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisinä irtisanomisajan päättymiseen saakka. Mikäli asiakkaan perhehoito ei jatku irtisanomisajalla hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. asiakkaan siirtyminen jatkohoitopaikkaan toimintakyvyn alentuessa), maksetaan hoitopalkkio täysimääräisenä ja kulukorvauksesta 50 % irtisanomisajan päättymiseen saakka, ellei uutta asiakasta sijoiteta tuona aikana perhehoitoon.

Jos lyhytaikaisessa tai osavuorokautisessa perhehoidossa olevan asiakkaan perhehoito ei jatku irtisanomisajalla perhehoitajasta riippumattomasta syystä, perhehoitaja on oikeutettu hoitopalkkioon ja kulukorvaukseen, jos asiakkaalla on toteutunut säännöllinen perhehoito vähintään seitsemän kertaa tai vuorokautta kuukaudessa. Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan kahden kuukauden irtisanomisajalta ennalta suunniteltujen jaksojen mukaisesti. Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä, jos asiakas on perhehoitojaksolla irtisanomisajalla. Mikäli asiakas ei ole perhehoitojaksolla irtisanomisajalla, kulukorvauksesta maksetaan 50 %. Lyhyemmissä perhehoidon jaksoissa ei irtisanomisajalta makseta palkkiota.

Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan toimeksiantajan tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi, eikä irtisanomisajaa noudateta.

5.4 Perhehoitajan eläketurva ja vakuutukset

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa.

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan vanhuuseläkkeen alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 -vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Yli 70 -vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintodistus. Perhehoitajan on ilmoitettava perhehoidon yhdys henkilölle eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

Pohjois-Savon hyvinvointialue vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneen/ allekirjoittaneet työssä tapahtuvan tapaturman varalta. Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa perhehoidossa oleville henkilöille vakuutuksia tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi suositellaan, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien ikäihmisten vahinkovakuutuksen.

5.5 Perhehoitajan verotus

Hoitopalkkio ja kulukorvaus ovat veronalaista tuloa. Pohjois-Savon hyvinvointialue ilmoittaa tulorekisteriin perhehoitajien hoitopalkkiot ja erikseen maksettavat matkakorvaukset. Ilmoitetut kustannusten korvaukset vähennetään automaattisesti verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Sen sijaan, jos perhehoitajalle maksetaan erikseen korvattavia matkakustannuksia, ne eivät tule automaattisesti vähennykseksi, vaan perhehoitajan tulee itse vaatia ne vähennyksenä.

Perhehoitaja voi hakea ennakoivasti ennakonpidätysprosentin alennuksen kulukorvausten määrää vastaavasti.

Perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen verokortin veroprosentin tarkistuksen voi tehdä sivustolla www.vero.fi.

Perhehoitajan on mahdollista hakea tulonhankkimiskulujen huomioimista myös todellisten kulujen mukaan. Menettely edellyttää tarkkaa kirjanpitoa tositteineen. Todellisiin kuluihin perustuvasta kulujen vähentämisestä verotuksessa on hyvä neuvotella verottajan kanssa etukäteen.

6 Perhekoti

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa tarkoitettua hyvinvointialueen hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa.

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoidon asiakkaan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon tulevan asiakkaan ja saako perhehoidon asiakas muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Yhteisten tilojen lisäksi perhehoitoon sijoitetulle henkilölle on oltava oma tila, mieluiten oma huone. Perhehoidon asiakkaalla on halutessaan mahdollisuus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa ja hänellä on käytössään kaikki kodin yhteiset tilat.

Perhehoitoa voidaan antaa myös asiakkaan omassa kodissa. Tällöin se määritellään keston perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Asiakkaan kotona tapahtuvaa perhehoitoa voidaan järjestää mm. omaishoitajan vapaan järjestämiseksi silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan.

Perhehoitolain mukaan perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Tietyin ehdoin perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä. Sijoitettavien henkilöiden määrää tulee aina arvioida huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan perhehoidossa olevien henkilöiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin tilat ja varusteet. Mikäli perhehoidon toiminnan luonne on perhehoitajan kodissa tapahtuvaa osavuorokautista päiväaikaista perhehoitoa, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa olla enemmän kuin perhehoitolaissa asetettu enimmäismäärä.

6.1 Turvallisuus perhekodissa

Perhekodin turvallisuutta koskevissa asioissa toimitaan paikallisen pelastusviranomaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti on yksityiskoti. Perhekodit kuuluvat paloturvallisuuden osalta omavalvonnan piiriin ja rakennuksen omistajan ja haltijan on itse huolehdittava tilojensa turvallisuudesta.

Perhekodin turvallisuuden varmistamisessa tehdään yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa jo kotia hyväksyessä perhekodiksi sekä perhekotien paloturvallisuusohjeisiin liittyvissä asioissa. Pelastuslaissa säädetään mm. palovaroittimien määrästä ja sijoittamisesta, alkusammutuskaluston sijoittamisesta ja tehosta sekä poistumisturvallisuudesta.

6.2 Lääkehoito perhekodissa

Perhehoitajaa tuetaan riittävän osaamisen saavuttamiseen lääkehoidon käytäntöjen, vaikutusten ja seurannan osalta. Pitkäaikaisessa perhehoidossa ikäihmisen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti apteekin annosjakelun kautta. Tilanteen mukaan lääkehoitoa voidaan toteuttaa myös yhteistyössä kotihoidon kanssa.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa ikäihmisellä tulee olla mukana perhekotiin tultaessa ajantasainen lääkelista ja lääkkeidenanto-ohje. Lääkkeet tulee olla valmiiksi jaettuna joko lääkedosetissa tai apteekin annosjakelupusseissa perhehoitojakson ajalle.

Pistoshoitoa vaativa lääkehoito toteutetaan joko koulutuksen saaneen ja osaamisen tason varmistaneen perhehoitajan toimesta tai kotihoidon toimesta.

Perhehoitajaksi ryhtyvälle suositellaan lääkehoidon peruskurssin suorittamista.

6.3 Asiakkaan kuolema perhekodissa

Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan asiakkaan hoitotahdosta tai mahdollisista hoidon rajauksista, jonka mukaisesti perhehoitaja toimii tarpeen tullen.

Jos asiakas kuolee perhehoidossa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja ilmoittaa kuolemantapauksesta hätäkeskukseen. Hätäkeskuspäivystäjä antaa perhehoitajalle jatko-ohjeet ja tarvittavat viranomaiset pyydetään paikalle toteamaan asiakkaan kuolema. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman. Mikäli perhehoidon asiakkaalle on laadittu saattohoitopäätös, kuoleman kohdatessa toimitaan aina saattohoitopäätöksen mukaisesti.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa ikäihmisen kuolemasta viiveettä omaisille ja asiakasohjaajalle tai perhehoidon vastuutyöntekijälle.

7 Hoitopalkkio ja kulukorvaus

7.1 Hoitopalkkio

Toimeksiantosopimuksessa määritellään perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio (liite 1). Hoitopalkkiota maksetaan kalenterikuukaudessa jokaista perhehoidossa olevaa henkilöä kohti vähintään perhehoitolaissa säädetty vähimmäishoitopalkkio. Toimeksiantosopimuksessa

---

---

sovittu hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain palkkakertomella. Tarkistus tehdään myös sellaisissa hoitopalkkioissa, jotka on sovittu hoitopalkkion vähimmäismäärää suuremmiksi, ja jotka perustuvat ennen tarkistusajankohtaa voimassa olleeseen toimeksiantosopimukseen.

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu perhehoitomuotoon sekä perhehoidossa olevan asiakkaan hoivan ja huolenpidon tarpeeseen. Toimintakykyä ja hoidon vaativuutta arvioidaan yksilöllisesti asiakkaan päivittäisen ohjauksen, valvonnan ja avuntarpeen mukaan. Arvioinnista vastaa asiakasohjaaja yhteistyössä asiakkaan, hänen läheisensä sekä perhehoitajan kanssa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkio on määritelty kahden maksuluokkaan.

Sovitussa saattohoitotilanteessa, asiakkaan odottaessa viranhaltijapäätöksellä tehostetun palveluasumisen hoivapaikkaa tai tilanteessa, jossa asiakkaan toimintakyky ja hoidollisuus edellyttäisi tehostettua palveluasumista, mutta perhehoidon jatkuminen arvioidaan yhteistyössä asiakkaan, hänen läheistensä, asiakasohjaajan sekä perhehoitajan kanssa hoidon vaativuudesta huolimatta asiakkaan eduksi. Tällöin hoivasta ja huolenpidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa tapauskohtaisesti maksimissaan 30%.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa on yksi maksuluokka.

Jos puoliset toimivat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molemmille jaettuna.

Hoitopalkkion maksuluokat muodostuvat perhehoitomuodon mukaisesti: perhekodissa toteutuva pitkäaikainen perhehoito, lyhytaikainen perhehoito, osavuorokautinen perhehoito sekä tai hoidettavan kotona tapahtuva lyhytaikainen tai osavuorokautinen perhehoito.

Pitkäaikaisen perhehoidon maksuluokkien kuvaukset ovat suuntaa antavia ja kaikkien kriteerien ei tarvitse täyttyä maksuluokkaa arvioitaessa.

Maksuluokka 1

- Asiakkaan toimintakyky on alentunut fyysisistä, kognitiivisista, psyykkisistä tai sosiaalisista syistä ja hän tarvitsee jonkin verran huolenpitoa. Toimintakyky voi olla alentunut vain jollain osa-alueella.
- Asiakas tarvitsee ohjausta joissakin päivittäisissä toiminnoissa (esimerkiksi peseytymisessä, pukeutumisessa, wc-toiminnoissa, ruokailuissa, lääkehoidossa, kommunikaatiossa).
- Asiakas tarvitsee jonkin verran valvontaa.
- Asiakas liikkuu itsenäisesti apuvälineiden turvin tai ilman niitä.
- Asiakkaalla voi olla sairauksia, mutta ne ovat hoitotasapainossa eivätkä vaadi erityistä seurantaa.

Maksuluokka 2

- Asiakkaan toimintakyky on alentunut fyysisistä, kognitiivisista, psyykkisistä tai sosiaalisista syistä ja hän tarvitsee jatkuvaluonteisesti huolenpitoa. Toimintakyky voi olla alentunut vain jollain osa-alueella.
-

- Asiakas tarvitsee ohjausta ja apua useissa päivittäisissä toiminnoissa (esimerkiksi peseytymisessä, pukeutumisessa, wc-toiminnoissa, ruokailuissa, lääkehoidossa, kommunikaatiossa).
- Asiakas tarvitsee paljon valvontaa.
- Asiakas liikkuu ohjatusti / valvotusti tai tarvitsee avustamista liikkumisessa.
- Asiakas tarvitsee sairauden tai vamman johdosta päivittäistä hoitoa tai seurantaa.

Asiakasohjaajaa pyydetään huomioimaan maksuluokkia tarkastellessa, ettei raskashoitaisena perhehoitoon saapuneen asiakkaan kohdalla perhehoidon palkkiota laskettaisi hänen kuntoutuessaan perhehoidossa.

7.2 Kulukorvaus

Kuukausittain maksettavan perhehoidon kulukorvauksen (liite 1) määrittelyperusteena ovat todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset. Perhehoitaja ei ole sijoitettavaan henkilöön nähden elatusvelvollinen. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka Pohjois-Savon hyvinvointialue ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata.

Perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygieniat. Tavanomaisiin terveydenhoitokustannuksiin ei lasketa ambulanssi- ja Kela-kyytien omavastuuosuuksia.
- asumisesta aiheutuvat menot kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset
- omalla autolla ajatut tavanomaiset ikäihmisen asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut
- ikäihmisen/perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut
- kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti ikäihmisen virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva asiakas maksaa omista varoistaan.
- Muut tarvittavat hoitotarvikkeet annetaan hoitotarvikejakeluohjeen mukaisesti.

Perhehoitajille maksettavat kulukorvaukset tarkistetaan kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.

Perhehoitolaki määrittelee kulukorvauksen vuosittaisen vähimmäismäärän. Kulukorvausta maksetaan vain silloin, kun perhehoito tapahtuu hoitajan kotona.

---

8 Perhehoidon toteutus

8.1 Pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikainen perhehoito on kestoltaan yli 14 vrk/ kk. Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoitoa toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin asumaan.

8.2 Lyhytaikainen perhehoito

Lyhytaikainen perhehoito on kestoltaan yli 12 tuntia/ vrk ja enintään 14 vrk/ kk.*) Se voi olla joko säännöllistä lyhytaikaishoitoa tai sitä toteutetaan yksittäisinä, määräaikaisina hoitojaksoina.

Mikäli perhehoito jatkuu saman asiakkaan kohdalla poikkeuksellisesti tai toimeksiantosopimuksessa sovitusti yli 14vrk, maksetaan 14 vrk:n yli menevien hoitopäivien osalta pitkäaikaisen perhehoidon kuukausipalkkio ja kulukorvaus.

* Esimerkiksi jos asiakas on perhehoidossa 17 vrk -> 14 vuorokauteen saakka toimitaan lyhytaikaisen perhehoidon palkkion määräytymisen mukaisesti. Lyhytaikaisen hoidon ylittävältä osalta maksetaan pitkäaikaisen perhehoidon palkkiomallin mukainen kuukausipalkkio asiakkaan toimintakykyä vastaavan maksuluokan mukaan sekä kulukorvaus. Palkkio ja kulukorvaus jaetaan kuukausikertoimella 30,4 ja kerrotaan lyhytaikaisesta hoidosta ylimenevillä hoitopäivillä eli x 3. Tästä muodostuu hoitopalkkio ja kulukorvaus 14 vrk poikkeuksellisesti ylimenevälle perhehoidolle.

Asiakkaan tulo- ja lähtöpäivä ovat valmisteluineen perhehoitajalle kokonainen työpäivä, josta muodostuu oikeus vuorokauden suuruiseen palkkioon ja kulukorvaukseen.

Esimerkitapaus:

Asiakas saapuu pe klo 13, mitä ennen perhehoitaja on valmistanut kotia hoidettavan tulon järjestäen tiloja, suunnitellen päiväohjelmia, tehden ruokahankinnat, valmistuen ruuat jne. Asiakkaan lähdettyä su klo 13 perhehoitajan työt jatkuvat mm. siivouksen, liinavaatteiden pesun ym. kodin huollon muodossa. Näin muodostuu oikeus vuorokauden suuruiseen palkkioon ja kulukorvaukseen.

8.3 Osavuorokautinen perhehoito

Osavuorokautinen perhehoito on joko yö- tai päivähoitoa, joka on kestoltaan korkeintaan 12 tuntia / hoitopäivä. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluontoista tai säännöllisesti toistuvaa.

8.4 Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä tai päättyessä

Mikäli perhehoito päättyy ilman irtisanomisaikaa eli esim. asiakkaan perhehoidon tutustumisajalla (1kk) tai se perustuu toimeksiantosopimuksen määräaikaisuuteen tai purkamiseen, palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät ikäihmisen siirtyessä pois perhekodista.

8.4.1 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan sairastuessa hänen tulee ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä ensisijaisesti hyvinvointialueen perhehoidon vastuutyöntekijälle tai asiakasohjaajalle. Perhehoitajan sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus. Mikäli sairauslomatodistusta ei ole mahdollista toimittaa, sovitaan siitä erikseen (esimerkiksi vatsatauti).

Pitkäaikaisessa perhehoidossa hoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä, maksetaan hänelle hoitopalkkio ja kulukorvaus korkeintaan Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä + 9 arkipäivää, huomaa lauantai on arkipäivä). Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairasloman alkua. Perhehoitaja on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahaa Kelasta omavastuuajan jälkeen.

Mikäli perhehoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan sairausloman ajan ilman ulkopuolista sijasta, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen sekä vapaakertymän. Tällöin perhehoitajan tulee sairauspäiväraha hakemuksessaan selvittää, mitä perhehoitajan tehtäviä hän on estynyt hoitamasta sairauden tai vamman johdosta sekä kuka tehtävät hoitaa hänen sairauslomansa aikana.

Lyhytaikaisessa tai osavuorokautisessa perhehoidossa hoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä, maksetaan hänelle sovittujen hoitopäivien hoitopalkkiot ja kulukorvaukset korkeintaan Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä + 9 arkipäivää, huomaa lauantai on arkipäivä). Mikäli sairausloman ajalle ei ole sovittu perhehoitopäiviä / -jaksoja, niin palkkiota ei makseta.

Perhehoitajaa pyydetään ottamaan ennalta yhteyttä perhehoidon vastuutyöntekijään, mikäli tiedossa on pidempi sairausloma sijaisjärjestelyjen ja sairasloman aikaisen palkkionmaksun vuoksi.

8.4.2 Perhehoitajasta riippumaton syy

Jos pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhehoito keskeytyy vähintään 3 vrk:n ajaksi hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. vierailu omaisten luona, asiakkaan sairaalahoito), maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja 50 % kulukorvausta 30 vuorokaudelta kalenterivuoden aikana, jonka jälkeen maksut lakkaavat.

Jos pitkäaikainen perhehoito päättyy asiakkaan kuolemaan, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja 50% kulukorvausta yhtäjaksoisesti 30 vrk päättymisen alkamisesta, riippumatta siitä sijoitetaanko uusi asiakas perhehoitoon.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa:

- 1) jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta vähintään 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
  - 2) jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.
-

3) lyhytaikaisen tai osavuorokautisen perhehoitojakson keskeytyessä perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitojakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

Huomio, jos peruuntunut jakso siirretään toteutuvaksi esimerkiksi seuraavan kuukauden aikana, ei palkkiota ja kulukorvausta peruuntumisesta makseta.

8.4.3 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin

Osallistuminen Pohjois-Savon hyvinvointialueen perhehoidon vastuuhenkilön kanssa sovittuihin tilaisuuksiin, kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä on sovittava etukäteen ko. ajalle.

Perhehoitajan riittävä emotionaalinen ja ammatillinen tukeminen varmistavat perhehoidon laadua ja pysyvyyttä. Riittävästi tuettu perhehoito on valvottua perhehoitoa.

8.5 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Perhehoidon asiakkaan yksilöllisistä äkillisistä tarpeista johtuvista (lääkäri, fysioterapeutti) käynneistä tai erikseen sovittavista matkakuluista (esim. kuntoutus tai virkistysmatka) ja perhehoitajan tukimuotoihin (esim. täydennyskoulutus, työnohjaus, vertaistukitoiminta jne.) osallistumisesta aiheutuvista matkoista maksetaan perhehoitajalle kilometrikorvausta Verohallinnon päätöksen mukaisesti. Asiakkaan kuljettaminen perhehoitajan toimesta perustuu asianosaisten väliseen sopimukseen.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella toimivan kiertävän perhehoitajan (perhehoito asiakkaan kotona) tai toimeksiantosopimuksella toimivan perhehoitajan sijaisen on sovittava tulevat työmatkat etukäteen. Sen myötä toteutuneet matkat on mahdollista maksaa kilometrikorvausena verohallinnon päätöksen mukaisesti.

9 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajille maksettavia käynnistämiskorvauksia tulee perhehoitolain mukaan tarkistaa kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Perhehoitolaki määrittelee käynnistämiskorvauksen enimmäismäärän.

Lain mukaan perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvausta. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhehoidin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidon asiakkaan henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalusteet, vuodevaatteet, harrastusvälineet. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää myös perhehoitajien ennakkovalmennuksen osallistumismaksujen korvaamiseen.

Pohjois-Savon hyvinvointialue tekee päätöksen käynnistämiskorvauksella korvattavista hankinnoista. Perhehoitajan suunnitellussa hankintoja käynnistämiskorvauksella, hänen tulee aina ensin ottaa yhteys perhehoidon vastuuyöntekijään. Laissa säädetty enimmäismäärä

---

koskee pitkäaikaista perhehoitoa. Lyhytaikaisessa perhehoidossa enimmäismäärä voidaan soveltaa koskemaan neljää hoidettavaa henkilöä. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kahden vuoden kuluessa perhesijoituksen tapahduttua. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet, jotka tulee ensisijaisesti hankkia vammais-palveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään erillinen lomake, joka laskee myös hankintojen poistoajan. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin. Käynnistämiskorvauksen kuoleentu-misaika on neljä vuotta. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden sopia kuoleutumattoman osan takaisinmaksusta tai esimerkiksi hankin-tojen luovuttamisesta Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

10 Perhehoitajan vapaapäivät

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle tulee järjestää mahdolli-suus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta koh-den, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta per-hehoitajana.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 3 vrk/kk. Esimerkiksi jos perhehoitaja aloittaa vapaan keskiviikkona klo 12, ensimmäinen vapaapäivä päättyy torstaina klo 12. Perusteena perhehoitajan vapaapäiville on perhehoidon ympärivuorokautinen sitovuus seitsemänä päi-vänä viikossa.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 2 vrk /kk jokaista toimeksiantosopimusta koh-den, jolloin perhehoitaja on työskennellyt vähintään 14vrk/ kk. Jos saman kuukauden aikana eri pituisista perhehoidon jaksoista muodostuu vähintään 14 vrk perhehoitoa, muodostuu myös siitä 2 vrk:n vapaa-oikeus. Vapaapäivät korvataan palkkioina. Maksu tapahtuu ko. kuu-kauden hoitopalkkion maksun yhteydessä.

Osavuorokautisessa perhehoidossa vapaata kertyy 2 vrk/kk, jokaista toimeksiantosopimusta kohden, jolloin perhehoitaja on työskennellyt vähintään 14 vrk osavuorokautisena perhehoita-jana. Jos saman kuukauden aikana osavuorokautisen perhehoidon toimeksiantosopimuksista muodostuu yhteensä vähintään 14 vrk, muodostuu myös siitä 2 vrk:n vapaa-oikeus. Vapaapäi-vät korvataan palkkioina. Maksu tapahtuu ko. kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä.

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain; vapaakausi alkaa 1.1. ja päät-tyy 31.12. Perhehoitaja voi kerryttää vapaita, mutta ansaitut vapaapäivät on pidettävä seuraa-van vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Perhehoidon vastuutyöntekijän tulee tarvittaessa yhdessä perhehoitajan ja asiakasohjaajan kanssa huolehtia ja avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä perhehoitajan vapaan ajaksi. Jo ennen perhehoitotoiminnan aloittamista si-jaisjärjestelyistä on oltava selkeä suunnitelma.

---

11 Perhehoitajan sijainen

Pohjois-Savon hyvinvointialueella perhehoitajan vapaan tai muu tilapäisen poissaolon ajaksi laaditaan toimeksiantosopimus perhehoitajan sijaisen kanssa, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan asiakkaan edun mukaiseksi.

Perhehoitajan vapaan ajaksi suositellaan ensisijaisesti sijaisen järjestämistä perhekotiin. Ellei sijaishoito jostain syystä järjesty perhehoitajan kodissa, sijaishoito pyritään järjestämään toisessa perhekodissa tai muulla erikseen sovitulla tavalla perhehoidon asiakkaiden hoivan- ja huolenpidontarpeet huomioiden.

Pitkäaikaisen perhehoidon osalta voidaan vaihtoehtoisesti noudattaa toimintatapaa, jossa perhehoitaja järjestää itse sijaisen vapaansa ajaksi. Perhehoitajalle maksetaan toimeksiantosopimuksen mukainen korvaus sijaisen järjestämisestä.

Sijaishoitajat ovat käyneet perhehoitajille tarkoitetun ennakovalmennuksen tai asiakasohjaaja yhdessä perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa varmistaa sijaishoitajan kelpoisuuden tehtävän hoitamiseen. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat hoidettavaa koskevat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana. Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.

Sijaishoitajan kanssa laaditaan toimeksiantosopimus perhehoitajan sijaisuudesta, jossa sovitaan:

- hoidettavat (ei sopimusta jokaisesta hoidettavasta erikseen)
- sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta
- tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- toimeksiantosopimuksen voimassaolosta sekä tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.

Mikäli sijainen toimii perhehoitajana perhehoitajan kodissa, maksetaan kulukorvaus vakituiselle perhehoitajalle. Sijaistettava perhehoitaja saa vapaiden ajan täyttä kulukorvausta. Mikäli perhehoito tapahtuu sijaisen kotona, kulukorvaus maksetaan sijaishoitajalle.

12 Perhehoitajan muu tuki

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Käytännössä yhteistyö perhehoitajan ja perhehoidon vastuutyöntekijän kesken toteutuu säännöllisesti yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhekodissa ja sen ulkopuolella. Perhehoitajalle järjestetään tarvittaessa myös moniammatillista tukea, kuten esimerkiksi kotisairaanhoidajan tai muistihoitajan keskusteluapua, vertaistukea tai muuta perhehoitajan tarvitsemaa tukea.

Perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vähintään joka toinen vuosi.

12.1 Täydennyskoulutus

Perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus osallistua täydennyskoulutukseen vähintään kerran vuodessa. Täydennyskoulutus on kestoaltaan vähintään kaksi päivää. Pohjois-Savon hyvinvointialue voi toimia täydennyskoulutuksen järjestäjänä tai koulutus voidaan järjestää yhteistyössä esimerkiksi Perhehoitoliiton tai alueen oppilaitosten kanssa.

12.2 Työnohjaus ja mentorointi

Perhehoitajan ja hänen perheensä jaksamista tuetaan yksilö-, perhe- tai ryhmätyönohjauksella tarpeen mukaan, esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen myöntämällä 1–3 työnohjauskerralla vuodessa.

Perhehoitajan on mahdollista saada mentorointia kokeneen, mentorikoulutuksen käyneen perhehoitajan antamaa asiantuntija-apua nuoremmalle, tehtävänsä alkuvaiheessa olevalle perhehoitajalle, aktorille. Mentorointi voidaan sopia tukemaan myös erilaisissa kriisitilanteissa. Mikäli perhehoitajalla on tarve työnohjaukseen tai mentoroinnille, niiden toteuttamisesta sovi- taan perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa.

12.3 Asiointivapaa

Yksin pitkäaikaista perhehoitoa toteuttavalle perhehoitajalle voidaan perhehoidon myöntää tarvittaessa asiointivapaa 2–4 h viikossa. Asiointivapaan toteuttaminen ja sen korvaaminen on ennalta sovittava perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa. Suositeltavaa on ensisijaisesti järjestää asiointivapaa sijaisjärjestelyin toimeksiantosopimuksella.

13 Perhehoidon ohjaus ja valvonta

Perhehoidon valvontaa ovat ennakkoinen valvonta ja toiminnan aikainen valvonta. Ennakollinen valvonta mahdollistaa laadukkaan perhehoidon toteuttamisen ja roolien sekä vastuiden selkeyttämisen. Ennakollinen ja toiminnan aikainen valvonta ovat muun muassa perhehoitajan saamaa neuvontaa, ohjausta ja tukea. Toiminnan aikainen valvonta on suunnitelmallista tai reaktiivista valvontaa. Suunnitelmallinen valvonta pitää sisällään muun muassa säännöllisen yhteydenpidon ja käynnit perhekodeissa. Reaktiivinen valvonta on epäkohtailmoitusten johdosta tehtävää valvontaa. Epäkohtaan puuttuva valvonta mahdollistaa moniammatillisen ja reaaliaikaisen toiminnan. Kaikki valvonnan muodot palvelevat perhehoidossa olevaa henkilöä, perhehoitajaa ja mahdollistavat laadukkaan perhehoidon.

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu neuvonta, ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Perhehoidon vastuutyöntekijä tapaa perhehoitajuutta harkitsevan jo ennen valmennuksen alkua. Tapaamisessa keskustellaan mm. perhehoitajuutta harkitsevan taustasta, perheestä, elämäntilanteesta ja asumisesta. Perhehoidon vastuuhenkilö kuvaa mahdollisimman konkreettisesti perhehoitajaksi ryhtymisen edellytyksiä ja ehdottomia esteitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta toteutuu tarkoitettulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen

---

---

järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa.

Perhehoidon järjestäjänä toimiva Pohjois-Savon hyvinvointialue vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista.

Perhehoitajalle annetaan vähintään joka toinen vuosi tehtävään valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat/ valvontaraporttipohjan etukäteen täytettäväksi, jotka käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi. Perhehoidon valvonnasta vastaava viranomainen laatii kirjallisen valvontaraportin käynnistään.

14 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoivan ja huolenpidon toteuttamiseksi. Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä Pohjois-Savon hyvinvointialueelle arkistoitavaksi.

15 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajaa sitoo salassapitovelvollisuus. Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus eli perhehoitaja ei saa ilmaista ikäihmistä koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja.

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. tiedot varallisuudesta tai taloudellista asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, tiedot perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muut henkilön yksityiselämään liittyvät arkaluonteiset asiat.

Perhehoidon asiakirjat ovat salassa pidettäviä, eikä hoidettavaa koskevia asiakirjoja, niiden kopioita tai tulosteita saa näyttää, luovuttaa tai antaa sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Sivullisia ovat kaikki, joilla ei ole oikeutta saada salassa pidettävää tietoa. Esimerkiksi toinen perhehoitaja on sivullinen. Perhehoitajan on säilytettävä salassa pidettävät asiakirjat siten, ettei niihin ole sivullisilla pääsyä. Asiakirjat tulee säilyttää lukitussa kaapissa ja asiakaskohtaisissa kansioissa. Salassapitovelvollisuus on huomioitava myös sosiaalisessa mediassa.

Liitteet

Liite 1 Ikäihmisten perhehoidon palkkiot ja kulukorvaukset
